

Štúdia SAV: Konšpiráciám verí menej ľudí, než si myslíme

Datum 9.10.2026
Subjekt SAV
Autor Jozef Bednár
Region Slovakia
Kategorie Society and lifestyle, Science, Science and research

Ľudia výrazne preceňujú, koľko ich spoluobčanov verí konšpiračným teóriám. Keď sa dozvedia skutočné percentá, ich ochota dôverovať týmto teóriám klesá. Všeobecné uistenia typu „neverí tomu veľa ľudí“ však nepomáhajú. Vyplýva to z medzinárodného výskumu vedcov z Centra spoločenských a psychologických vied SAV, v. v. i., a z Vrije Universiteit Amsterdam, ktorý publikoval European Journal of Social Psychology.

„Dôležitý je spôsob, ako o tom informujeme. Efekt sme našli len vtedy, keď účastníci dostali konkrétne percentuálne údaje. Ak boli informácie príliš všeobecné, náchylnosť uveriť konšpiračným teóriám neznížili,“ hovorí Vladimíra Čavojová, riaditeľka Centra spoločenských a psychologických vied SAV a spoluautorka štúdie.

Rozšírenosť konšpiračných teórií najviac nadhodnocovali ľudia, ktorí im sami veria. Do istej miery ju však preceňovala aj väčšina účastníkov a účastníčok, ktorí konšpiráciám neverili. V priemere odhadovali, že sade rôznorodých konšpiračných teórií verí 40-42 % ľudí, no v skutočnosti to bolo 33-34 %.

„Takéto vnímanie môže ovplyvniť aj samotnú ochotu uveriť konšpiračným teóriám. Keď si myslíme, že niečomu verí veľká časť ľudí okolo nás, ľahko podľahneme domnienke, že na tom musí byť aspoň zrnko pravdy,“ vysvetľuje ďalší zo spoluautorov Jakub Šrol z CSPV SAV, v. v. i.

Výskum sa opiera o šesť štúdií, na ktorých sa dohromady zúčastnilo 2906 účastníkov a účastníčok zo Spojených štátov a Spojeného kráľovstva. Skúmal úlohu takzvaných deskriptívnych sociálnych noriem, teda predstáv človeka o tom, aké bežné je určité presvedčenie alebo správanie v jeho okolí. Tieto predstavy výrazne ovplyvňujú, čomu ľudia veria a ako sa správajú.

„Ide o jednu z prvých štúdií skúmajúcich úlohu sociálnych noriem pri dôvere konšpiračným teóriám. Na posúdenie dlhodobej a širšej účinnosti tohto prístupu bude potrebný ďalší výskum,“ uzatvára Jakub Šrol.

Spracoval: Jozef Bednár

Ilustračné foto: Unsplash/Etactics_Inc

https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13968&source_no=20